

DE IRA NOXA³

ATQUE

EJUS UTILITATE

EXERCITATIO

PHISICO-MEDICA.

Cujus veritatem Deo duce & Auspice Dei-
parâ, propugnabit in Augustissimo Monf-
pelienſis Apollinis fano, ab horâ octavâ
ad meridiem, die mensis Novembris
anni 1744. LAURENTIUS CLAVILLART
GERUNDENSIS APUD GOTOLAUNOS, Ar-
tium Liberalium Magiſter, jam dudum Me-
dicinæ Alumnus, & Univerſitatis Conſi-
liarius.

Pro primâ Apollinari Laureâ conſequendâ.

MONSPELII,
Apud AUGUSTINUM ROCHARD, Regis & Univerſitatis
Typographum unicum. 1744.

R. R. D. D.

PROFESSORES REGII.

Illustrissimus D. D. FRANCISCUS
CHICOYNEAU, Cancellarius &
Judex, Regii à Secretioribus Consiliis, Ar-
chiatrum Comes.

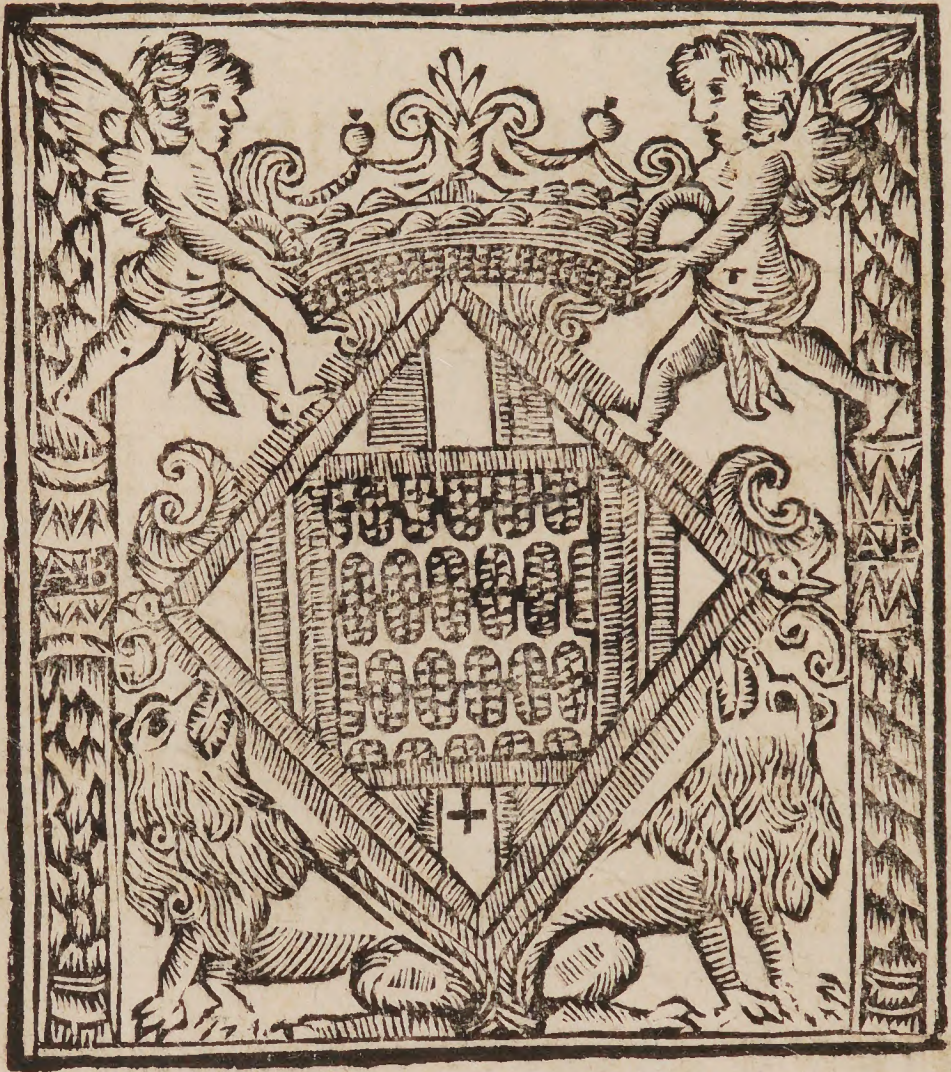
DISPUTATURI.

- R. D. PETRUS RIDEUX, Decanus.
R. D. ANTONIUS MAGNOL.
R. D. HENRICUS HAGUENOT.
R. D. JACOBUS LAZERME.
R. D. GERALDUS FITZ-GERALD.
R. D. EUSTACHIUS MARCOT, Regis Medicus
perpetuò Ordinarius.
R. D. ANTONIUS FIZES.
R. D. FRANCISCUS DE SAUVAGES.

DOCTORES ORDINARII.

D. CLAUDIUS CHAPTAL.	D. ANDREAS RECOULE.
D. CAROLUS SERANNE.	D. JOANNES ARLET.
D. FRANC. COMBALUSIER.	D. BERNARDUS CASAMA-
JOR LAPLACE.
D. PETRUS MAGNOL.	D. HONORATUS ISNARD.
D. THOMAS FITZMAURICE	D. FRANCISCUS RICHARD.
D. HONORATUS PETIOT.	D. P. - JAC. DAOUSTENC.
D. FRANCISCUS LAMURE.	D. JOAN.-BAP. MONTRESE.
D. JACOBUS FARJON.	

Digitized by the Internet Archive
in 2020 with funding from
Wellcome Library

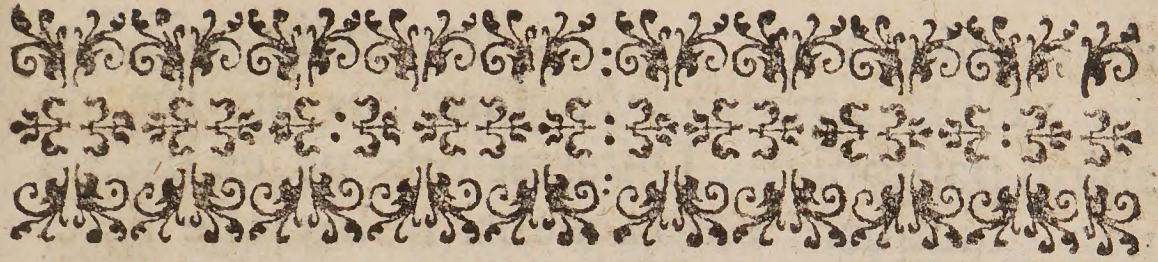

NOBILITATE, GRAVITATE,
ET PRUDENTIA
PRÆCLARIS VIRIS D. D.
CONSULIBUS
ET SENATORIBUS
INCLITÆ CIVITATIS GERUNDÆ
PATRONISQUE
SUIS COLENDISSIMIS.

TANTA sunt vestra in me beneficia Consules Nobilissimi, ut gravem, eamque justissimam reprehensionem subiturus sim, ni omnibus quibus possum modis gratum meum erga vos animum significem: atque hic me sensus inducit hodie ut primos hosce studiï mei partus in lucem producturus, eos vobis iudicem esse consecrandos. Et sanè cuinam magis debeantur alicujus fructus arboris, quam iis qui arborem ipsam ex jejuno

Ex exili solo, in aliud pinguius, ubi studiosius colatur transferri curarunt. Ita prorsus mihi vestra Beneficientia contigit, Viri consultissimi; quando suffragio vestro in hanc Monspelliensem Academiam fui delegatus; vobisque proinde quid quid in ea emolumentum percepturus sum; quid quid deinceps in communem concivium meorum utilitatem repensurus, vobis inquam totum id acceptum refferri debet: neque vero collatis tantum in me Beneficiis movear, ut hos primos vobis nuncupem ingenii mei foetus movear etiam Nobilissimo, quo in Civitate Gerundensi fulgetis Magistratu; quem quidem, tanta cum laude geritis, tantoque cum virtutum Comitatu; ut ex vobis major accrescat muneri dignitas, quam ex muneris splendore dignitatem sumatis. Has itaque Studiorum meorum primicias pro vestra humanitate benignè accipite, non solum ut grati mei animi testimonium sed etiam tamquam perpetuae meae, in vos observantiae monumentum id si feceritis, & tam me vobis maxime devinctum novo beneficio obligabitis; & ad majorem deinceps aggredienda stimulos addetis. Valete Nobilissimi Consules & omnium bonorum cumulo aeternum fruimini. Ita Deum Optimum Maximum precatur.

Humilissimus obsequentissimus
& devotissimus Servus,
LAURENTIUS CLAVILLART.

DE IRA NOXA

ATQUE EJUS UTILITATE

EXERCITATIO PHISICO - MEDICA

PROLUSIO.

NIMI inter pathemata, quæ teter-
rimis, ac curatu difficilimis obno-
xium reddunt morbis hominem,
haud est ira tanquam minus po-
tens existimanda. Ejus modi igitur animi pas-
sionis gratiâ cum liquida ob declinationem
à recto cursus ordine stasim facilè concipiant
hoc viscere, vel in illo, multis non potest
non dari ansa affectionibus.

Certum adeo id fit quotidie ab experien-
tiâ, ut huic suadendæ rei minimè mihi vi-
deatur esse opus in Apricum adducere ob-
servationes Amati, Zacuti, Benivensi,
Horstii, Thoneri, Anhorne, & Borelli. Ve-

rum enim verò noxios iracundiæ effectus ita verbis amplificavit Gressius in sua de animi passionibus Dissertatione ut ex eâdem nec quidquam emolumentum nobis esse spectandum fermè appareat. Consultius de hocce argumento sermonem fecit Josephus Quercetanus, ut manifestum fiet cui evolere lubeat *tractatum* cui titulus est *Diateticon Polysthoricon*. Hujusmodi enim Author quamquam horridas offerat iræ descriptiones ex Seneca & Plutarcho qui inter Philosophos morales melius de hâc egerunt materie, desumptas, iræ tamen rectâ methodo varias proponit species, atque diversa earumdem circa noxam & utilitatem exhibet monita. Qua propter mihi sedulò consideranti non inutile futurum fuisse morbidos ab ira orientes effectus ut & illius utilitatem pluribus vincendis morbis præsentaneam explicare, in mentem subiit hancce scribere opellam.

Hæc fuerant, fateor, plectro meliore canenda :

Hoc opus ingenii, quippè senilis erat.

Sum tamen hæc ausus bis decem & quator annis ;

Dum ea labuntur lustra, tradente Dea.

§. PRIMUS.

De ira tractaturus, opræ præteritum duxi

illius æthiologiam proponere. Explanatâ ergo iræ indole, facili negotio qui rerum medicarum notitia est vel leviter imbutus capere potest, quare iram magna adeo æconomix animalis functionum turba, tamque gravia exinde orta symptomata sequantur. Affectum itaque esse iram vitæ ac hominis sanitati noxium maximè, ex idea nascentem præsentis mali, quod animus odio habet, quodque vim veluti comparans omni conatu amovere nititur, & amoliri, unde spirituum, atque cruoris commotio extrorsum à centro ad circumferentiam ingenti tumultu perficitur, probè edoctus à Clarissimo Frederico Hoffmano sustinere mihi est animus. Alias qui cupit iræ curiosas æthiologias consulere potest magnum illud & à Gallis, & ab Italis veneratum rethorices oraculum, Emmanuelem Martinum dico, immortale Academiae Valentinae ornamentum in sua Peripaton, sive de animi passionibus librum.

Ex allatâ nuper iræ descriptione, omnibus cognoscere dabitur quod ejus genii sit iracundia ut vehementiori partium nervoso muscularium constrictione universas fisthematis nervosi partes celeriter maximè commoveat, atque systolicum cordis motum, eique priorum vasorum, ut & tonum partium itidem fibrosarum in universâ machina

mirabilem in modum augeat. Clare & evidenter id, sanguinis videlicet, & liquidi nervosi motum impetuosiores, testantur ea, quæ in ira percitis videre conceditur phenomena. Facies igitur in iracundiæ paroxismo inflata apparet, atque oculorum ferocia & rubedo; in partibus sentitur tremor, respiratio adaugetur, pulsus vehementior existit, mens à statu suo dejicitur.

Vis uno brevius complectar ut omnia verbo.

Omnia ea animadvertuntur, quæ sanguinem celerrimè & maximo cum impetu è centro ad externum corporis habitum moveri abundè persuadet. Hinc cognoscere facile est quod tametsi plures sint quæ oriri queant ex irâ affectiones, nonnullis magis quam aliis sint tamen iracundi obnoxii. Cum enim sanguinea massa, haud eadem semper celeritate, præsertim si viscosus & tenax sit, aut tubuli corporis angusti, pergere & revehi potest per venas, sæpè numero in tubulosa partium solidarum, vel viscerum substantia restitat & affectus parit inflammatorios periculosissimos.

Non alia sanè est ratio, cur qui irâ corripuntur vehementiori detineantur quandoque pleuritide, peripneumoniâ, ventriculi, he-

patis , ac intestinorum , quod Herniosis maximè contingit , inflammatione. Erispelate infestari etiam crebrò Cachochimicos , Scorbuticos , atque obesos nullus est qui ignoret. Ex practïcorum præterea observatis constat nihil velociter magis præstare posse occasionem , febribus acutis , biliosis , intermittentibus , sinochis atque inflammatoriis quam vehementiorem iram. Deinceps ira spastica partium quâ agit constrictione vim suam in ventriculum exerit præcipuè , & intestina veluti partes valdè nerveas & membrenaceas , undè tanto sæviora nascuntur symptomata , quanto major est ventriculi & intestinorum , cum aliis partibus nervosis & toto fermè corpore consensus.

Præcipua vero similiter iracundiæ vis est in ductus bilianos , & hepaticos. Illorum quipè violentiori constrictione facili negotio hepar fit schirrosum , imo interdum calculi in biliosa cystide , ac ductibus fælleis gignuntur. Hujusmodi profectò affectionibus alia vix est origo ; quàm impeditus liber motus ex explicatâ nuper spasmodicâ intensiori constrictione. Contingit id potissimum ex suppressâ irâ , ubi nimirum cupitæ non adest vindictæ occasio , aut tristitia una cum metu conjungitur. Stricturæ itidem biliosorum ductuum ratione aperitur non rarò aditus

morbo regio , qui facile temporis postea
 successu calculosæ concretioni in fællea ve-
 sicâ dat ansam.

Interea quidem bilis iracundiæ causa com-
 movetur vehementius , majorique copia in
 duodenum , & ventriculum ex cysticis & bi-
 liariis ductibus effunditur. Per ipsius ibidem
 conceptam stasim & comparatam perdiutur-
 niorem moram acredinem nausæ , vomitio-
 nes , diarrhœæ , colericæ passiones , cepha-
 lalgia , præcordiorum anxietates suscitantur.

Ex eodem fonte nascitur peculiare illud
 irâ correptorum symptoma , quod in latere
 scilicet dextro sub cordis scrobiculo suffe-
 rant dolorem quemdam constrictivum , oris
 amaritudine sæpè stipatum. Non ab alia tra-
 hunt etiam ortum causâ hujusmodi pathe-
 mata quam à bilis motu ejusque in intestina
 impetuosiori , dum ductus biliosii nerveis ac
 musculosis conflati tunicis , ab influxu spi-
 rituosi liquidi in nervis contenti citatori ,
 nimis compressi , magnam bilis copiam exo-
 nerant , & in duodenum effundunt , unde
 pendet proclivitas ad vomitum , & diar-
 rhœam , quam Hildanus centuria 7^a obser-
 vatione 19. observavit dum asserit : sic al-
 vum laxatam fuisse ab irâ , veluti si medi-
 camentum purgans fuisset sumptum. Insuper
 quo major est liquido bilioso acredo , ma-

jorque à nativo suo statu recessus , eo major est noxa quæ ab illo producitur & periculofiora quæ eandem sequuntur symptomata. Hinc ob nimiam fluidi sælli acridinem , ipsiusque in intestina effusionem ventriculi erosionem lentâ stipatam febre adnotarunt Glolius in suis de animi pathematibus meditationibus pag. 96. & Grinckerius Dissertat. de bile pag. 84. Tanta est iracundiæ vis ! tanta ejusdem potestas ! ob vividiorẽ , demum partium nervearum & fluidarum ab irâ factum motum , sive spasmus , liquidorum massa , sanguinis præsertim copiosè magis , majorique impetu ad non nullas partes pellitur , unde accidit ut eæ immodicè distendantur , atque venarum per easdem disseminatarum contingat apertio. Constat experienciâ practicâ iracundiæ maximam esse facultatem enormes cruoris effusiones , sive per venas ani , atque in foeminis per uterum producendi , in assuetis præcipuè , & quibus talis est dispositio , ut hujusmodi infestentur affectionibus. Ita si quisque à juventutis initio narium hæmorrhagiis fuit obnoxius , eum accedente irâ , vehementiori præsertim , incidere in eandem posse timendum est. Cui igitur videre faciliè fuit ab invadente irâ faciem rubore subfundi , atque capitales venas , frontis præ-

fertim mirè intumescere , & quandoque etiam sanguinem ex naribus copiosè manare. Pariter notavimus mulieres ab iræ affectu in uterinas hæmorrhagias collapsas , vel etiam hæmorrhagiis narium fuisse tentatas. Hujusmodi mihi videtur ratio quare qui in ætate senili sunt constituti , & quibus pléthora adest , affectu aliquo soporoso , vel apoplexia præcipuè sanguinea affligantur præsertim si ardenti maximè corripiantur irâ. Porro apoplexia fortis si sit , morbus est læthalis. Sanguinea in primis quæ ex ruptis in capite arteriolis & inde proveniente extravasatione , cruoris circuitum , & spirituum impediente influxum ; originem ducit. Ante omnia cavendum est ut vulnerati , & quidem ii , quibus aliqua adest in capite læsio , iram fugiant. Aliter graves mox inflammationes patitur pars læsa ut adnotavit Gregorius Horstius pag. 406. mania aditum pandit quoque iracundia affectus , testantibus id actis Academiae naturæ curiosorum anni 1724. Meritò igitur Cato , Seneca , & alii ex antiquis docent insaniam maximè ardentem iram esse principium , quod forte dixerunt , quia in vultu irâ correptorum oculorum ferocia , maniam laborantium individua ferè comes , ut innuimus , observatur.

9
§. SECUNDUS.

Delibatis iis , quæ circa affectus , qui ex hâc animi passione ortum trahunt , dicta manent , haud superva caneam erit nonnulla adjicere ad præservationem spectantia incommodorum , quæ iram sæpè numero , si ea vehementior fuerit pressopede insequuntur. Sapiientis hâc in occasione medici est , ut spasmodicam affectionem ventriculum affligentem & duodenum , quovis modo læniat ac demulceat , cruoris massam in circulum æquabilem reddat , & acrimoniam eorundem , si quæ est , corrigat. Presentaneæ erunt utilitatis in hoc casu herbarum exempli gratiâ Veronicæ , Scordii , florum Sambuci , Bellidis , Chamomillæ vulgaris & romanæ infusa. Non levis quoque erunt fructus pulveres Bezoardici , nitro addito & cinnaberi , vel etiam nitrum solum cum pauxillo camphoræ. Hinc mixtura illa Hoffmanianna , *Dissertatione de Medicina emetica sive purganti post iram veneno & aliis in locis proposita* auxiliorum nulli est pro præservandis inflammationibus , ut & pro iisdem curandis , secunda. Iracundiæ si causa immodica biliosi liquidi copia fuit ad intestinorum regionem effusa , tunc maximam affert ægrotanti utilitatem pulvis ex rhabarbaro , nitro , & can-

crorum lapidibus compositus. Hujusce autem generis remedio non solum biliosa acredo mitigatur, & vincitur, sed ingenti naturæ levamine blandè bilis educitur. Dictis quæ manent præsydiis addere potest etiam quisque magnesiæ albam ritè factam, cui nedum virtus adest bilis retundendæ acrimoniæ, sed & leviter etiam evacuandæ.

Stomachi, si ad sit imbecillitas, ut crebrò contingit irâ correptis, addi poterit corticum aurantium probè præparata essentia, Elixir stomachale regiæ Pharmacopœæ Matritensis, vel clarissimi Hoffmani mixtum unacum, guttulis aliquot liquoris ipsius mineralis, quem ritè ac methodo ut dicam Hoffmanianna elaboratum, inveniet quilibet in Pharmacopoleo D. Josephi Hortega Regiæ Matritensis Academiæ Medicæ à secretis. Inter remedia tandem quæ sanguinis fervorem ex irâ proveniente compescere, ut & inflammationem præservare, vel jam factam curare valent; poni meritò meretur venæ sectio, quæ exquavis tametsi corporis humani parte fiat multum afferet utilitatis, dummodo opportunò celebretur tempore, nam ut dicebat fulmonensis Poëta.

*Temporibus Medicinæ valet, dato tempore profunt,
Et data non apto tempore vina nocent.*

II
§. TERTIUS.

Nullum in rerum offendi natura sævum adeò venenum ex quo aliquid haud queat de promi uni vel alio medendo morbo emolumenti asseruit Doctissimus Blescki in suo *Chimie tractatu*. Hinc nemo mirari potest, quod tametsi teterrimos ac curatu difficilimos ex irâ nasci affectus, hucusque probaverim, præsentaneam ipsius nonnullis depellendis affectionibus coneritidem demonstrare. Iracundia igitur potest saltem homines morti minùs tradere quam illa animi passio hoc mirandum videtur, quæ gaudium appellatur. Id subolfecisse mihi apparet medicorum sui temporis Principem Claudium, Galenum, cum lib. 2. de symptomatum causis cap. 2. ait: *ira nunquam quemquam esse mortuum, gaudio autem non paucos.*

In gaudio ergo maximè ingenti spiritus dissipantur, ac cor vi motrice destitutum sincopem patitur. Sed tamen hic notare operæ præteritum est, Authoris nuper laudati verba non de omnibus individuis, sive in rigore esse accipienda. Persuadet enim ratio id tantum modo accidere iis qui corpore & animo sunt mollioribus præditi. Iracundiæ tamen affectus causa cum spirituum robur haud dissolvatur sive deperdatur, sed po-

tius adaugeatur, ut irâ correptorum pulsu
 testatur, hinc nullus subitò hanc propte
 rationem vitam cum morte commutat. Quid
 experientia immò & magni illius medico
 rum Romuli, numquam satis laudati Hyp
 pocratis auctoritas suadent, iis, quibus pi
 tuitosum ut Antiquorum more loquar, est
 temperamentum, vel paralyfi laborant, sæp
 sæpius iram prodesse. Eâdem enim super
 veniente, solidis deperditum oscillatorium
 motum comparare datur, liquidisque vivi
 dior carius conceditur, quæ omnia non
 utilia maximè non esse possunt pituitosis
 & paralyfi laborantibus, ut debilis adaugea
 tur ipsorum calor.

Consultò igitur Clarissimus Clauderus iræ
 utilitatem in observat. 196. Decur. II. ann.
 5. commendavit. Iram quod attinet, dicit,
 tum alios, tum meipsum Praxis docuit Per
 sonarum in ætate senili constitutarum, iræ
 medio, balsamum vitale quodammodo re
 viviscere, & in actum reduci cum ita mu
 cosa phlegmatis visciditas illum quasi suffo
 cans ventiletur, & naturalis calor senum sit
 æquiparandus lapidi pyriti scintillas igneas
 non nisi ferro fortiter percusso spargenti &
 communicanti. Verum nota, quod hujus
 modi incandescencia modica & non extra mo
 dum lenior, neque frequens esse debet: ali-

er facili negotio extinguetur subitò , quæ
am ad occasum ruit flammula. Hujusce sunt
profectò loci propria carmina illa.

*Est modus in rebus , sunt certi denique fines ,
Quos ultro citroque nequit consistere rectum.*

Iracundiæ etiam emolumentum aphonix
passim vincendæ mirari , cuique fas est. Cui
d videre hucusque minimè accidit , perluf-
rare poterit acta Academiæ naturæ curio-
rorum , ubi de hoc argumento observatio-
nes affatim offendet. Hujusmodi enim phæ-
nomini ratio lippis & tonsoribus est nota.
Per magis ergo abundantem succi nervei iræ
gratiâ excitatum fluxum in partes quæ obe-
dientis loquelæ muniis sunt destinatæ , im-
pedimenta , quibus illæ obruebantur , eva-
nescunt.

Nec minùs obvia est iis , qui naturæ mo-
tus sedulò contemplantur , iræ virtus affec-
tibus soporosis debellandis. Id luce meri-
diana clarius fiet , cui lubeat asserere affec-
tiones soporosas à præternaturali cerebri fi-
brarum laxitate , atque liquidi præcipuè
nervosi exinde stagnatione oriri , ut admit-
tunt nonnulli , inter quos mihi placet tan-
tummodo unum pro multis in apricum ad-
ducere celeberrimum è scilicet D. Andream

Piquerium in Academia Valentina Professo-
rem Anatomes Emeritum. Sanè id quod fre-
quenter observatur est, eos qui vividi sunt,
atque quibus robustum est sisthema nervoso
fibrosum, paucò somno contentos vivere;
è contra vero iis quibus fibræ flaccidæ sunt
& exigua vivacitate præditi, maxima est, ad
somnum proclivitas. Ex his deducitur clarè
quod cum per iracundiæ affectum ex susci-
tentur solidorum deperditæ fermè oscillatio-
nes, quarum ope in eisdem impactæ fluidi
nervei particulæ dividuntur, terentur non
potest non esse maximi fructus ira soporosis
vincendis ægritudinibus. Mihi conscius sum
lethargum quandoque phrenitidi superveni-
re, in quo casu nedum non utilitatis, verum
etiam damni futuram esse iram existimo.
Hinc hujusmodi animi passionem tantum-
modo esse commodam morbis soporosis de-
bellandis, qui ab explicatâ nuper oriuntur
causâ, non vero qui affectus in sequuntur
inflammatorios conjicio.

FINIS.

